

Zēnu koris ir kora veids, kura dalībnieki ir zēni, kam vēl nav noticis balss lūzums, vidēji līdz 13 gadu vecumam, tāpēc zēnu korim raksturīga

dziedāšana augstajos reģistros. Lai gan zēnu balss tehniskais nosaukums ir diskants, parasti lieto terminu "soprāns". Latviešu koros mēdz izmantot arī nosaukumus "pirmā balss" un "otrā balss" attiecīgi

"soprāna" un "alta" vietā. Zēnu kori reizēm papildina vīriešu balss, kas dzied tenoru un basu.

Zēnu balss nākotnē būs vīru balss

Patlaban Latvijas skolās darbojas ap pussimts zēnu kora. Reizi piecos gados kori satiekas savā Zēnu kora salidojumā.

Tradīcijas iedibinātājs ir diriģents Jānis Ērenštreits. "Kad sāku strādāt, bija iespaids, ka Dārziņskolas zēnu korī dzied īpaši puikas, bet viņi taču ir kā visi. Acīmredzot ar savu piemēru, ka zēni dzied un dzied skaisti, iedvesmojām skolotājus. Pie mums skolotāji brauca uz mēģinājumiem, skatījās, mācījās, kā strādājam ar zēnu kori. Zēnu kora saime auga. Tad sajūtām, ka mums vajag savus svētkus," vēsturē pakavējas J.Ērenštreits. Pirmais salidojums notika Ogrē, bet nu jau desmito reizi dziedošie puikas satikās Cēsīs.

Novadā tikai trīs kori

"Zēnu koris skolā, tā ir interešu izglītība," atgādina Valsts izglītības satura centra Nemateriālā kultūras mantojuma un ilgtspējīgas attīstības projektu nodaļas vadītāja Agra Bērziņa. Viņai kā organizatorei aizvadīts jau sestais zēnu kora salidojums.

"Skolotāji ir ieguldījuši nenovērtējamu darbu, lai kori ne tikai būtu, bet lai to dziedātās dziesmas skanētu. Divus pandēmijas gadus kori nevarēja sanākt, repertuārs bija jāapgūst šajā mācību gadā," stāsta A.Bērziņa.

Daudziem Latvijā pārsteigums bija zēnu koris "Piebalgas puikas". Tā ideja pieder pieredzējušajai skolotājai Mārai Vīksnai. Korī apvienojušies Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas vidusskolas, Dzērbenes un Skujenes pamatskolas zēni.

"Padevos Māras idejai. Viņa uzņēmās triju skolu puiku mācīšanu. Jau agrāk abām vidusskolām bijis vienots zēnu koris. Ne katru reizi varējām izturēt konkursu un tikt uz svētkiem, jo konkurence bija liela. "Piebalgas puikas" ir 40 dziedoši zēni," stāsta Vecpiebalgas vidusskolas skolotāja Inta Apalupa.

Skolotājas atzīst, ka strādāt ar zēniem ir īsts izaicinājums. "Neprognozējamība, nekad nevar zināt, kas notiks," teic Māra, bet Inta ar smaidu papildina, ka nav jau tik traki, brīžam puikas arī klausas.

Arī Jaunpiebalgas un Vecpiebalgas vidusskolas direktori Arnis Ratiņš un Ilona Strelkova uzsver kora diriģentu uzņēmību, neatlaidību un prasmi. "Kora vadītājam jābūt ļoti liela sava darba entuziasmam, jābūt mērķim. Lai to sasniegtu, Māra Vīksna apvienoja skolu zēnus. Viņa tikai teica: "Vienīga, direktor, no

■**PUIKAS UZTICAS.** "Piebalgas puiku" diriģentes (no kreisās) Inta Apalupa un Māra Vīksna, Pastariņa sākumskolas kora diriģente Arnita Deigele un 1.pamatskolas kora diriģente Ilze Grinfelde.

■**VIEŅO KORA DZIEDĀŠANA.** No kreisās: Namejs Gabrāns no Dzērbenes, Toms Sils no Jaunpiebalgas, Pēteris Nebars no Vecpiebalgas, Gustavs Dambis no Pastariņa sākumskolas un Ričards Rudzītis no Cēsu 1.pamatskolas Zēnu kora salidojuma dalībnieki.

jums transports, pārējo izdarīsim." Skolām ir jāsadarbojas, jālauž vecie aizspriedumi un šķēršļi," pārdomās dalās A.Ratiņš, bet I. Strelkova vērtē, ka diemžēl korim atvēlēt vairāk laika mēģinājumiem nav iespējams, jāpagūst līdz autobusam uz mājām, arī visiem tikties kopmēģinājumā nav tik vienkārši.

Vai nākamajā mācību gadā būs "Piebalgas puikas" – atbildi pagaidām nezina neviens.

Cēsu 1.pamatskolas zēnu koris allaž bijis viens no skanīgākajiem Latvijā. Tradīcija tiek turpināta. Skolotāja Ilze Grinfelde atgādina sarežģītos divus gadus, kad galvenais bija uzturēt dzīvu kora ideju. Patlaban korī dzied 56 zēni. "Esam skola ar mūzikas novirzienu. Līdz 6.klasei visi dzied korī – labākie dziedātāji koncertkorī, pārējie mācību korī. Šajā mācību gadā pieci no mācību kora tika iekļauti koncertkorī. Strādājam, dziedam," saka I.Grinfelde.

Cēsu Pastariņa sākumskolā septembrī skolotāja Arnita Deigele atjaunoja zēnu kori. "Pirms pandēmijas skolā bija zēnu koris. Vecākie puikas bija dziedājuši. Strādājam divas reizes nedēļā. Esam priecīgi būt salidojumā," stāsta skolotāja.

Paaudzes mainās, kā ieinteresēt

"Katrā salidojumā jāatrod kaut kas jauns, mūsdienīgs, tas, kas puikas ieinteresētu. Skolotājiem noturēt zēnus korī ir izaicinājums," uzsver A. Bērziņa, bet diriģents J.Ērenštreits atceras, ka bijis laiks, kad visus korus uz salidojumu nevarēja paņemt, jo Cēsu estrādē nepietika vietas, tolaik lielajā koncertā dziedāja vairāk nekā divi tūkstoši koristu.

Šogad uz salidojumu tika aicināts ikviens, kurš apguvis repertuāru. "Vienā mācību gadā zēnu kori neizveidot. Jārada gaisotne, lai puikām ir interesanti, kaut ko iemācāties, lai savu reizi būtu izbrīns. Katra atzinība par labi paveikto jāstimulē," atgādina J.Ērenštreits un pauz pārlicību, ka skolotājam, lai strādātu ar zēnu kori, jābūt īpašam meistaram.

"Izaicinājums bija izraudzīties repertuāru, kas būtu atbilstošs laikam, kas bērniem patīk un ko viņi izdzied ar aizrautību. Un, protams, darīt visu, lai salidojums būtu svētki, kas paliek atmiņā," saka A. Bērziņa un piebilst, ka ikvienu ietekmē ģimene, skola, vide. "Ja kora dziedāšanai ir atbalsts, ir spēcīgs pedagogs, zēni labprāt dzied. Ir jaunie diriģenti, kuri strādā ar puikām, bet lielākoties tās ir diriģentes. Mātišķums palīdz katram atrast pieeju, lai zēns būtu stiprs, lai gribētu dziedāt. Ir puikas, kuri lepojas, ka dzied korī, uz salidojuma koncertu uzaicinājuši arī vecmāmiņas, krustmātes. Ja lepojas, ka dzied, būs dziedātājs arī nākotnē," pārdomās dalās A.Bērziņa.

M.Vīksna pastāsta, ka zēnus uzaicina korī, tad vēl ir neatlaidīgas individuālas sarunas, bet I.Apalupa atzīst, ka nākas arī pierunāt, jābrīnās, ka bērniem ir vēl daudz citu interešu, ka kāds nevar vien sagaidīt mēģinājuma beigas. Diemžēl salidojumā starp "Piebalgas puikām" nebija Skujenes pamatskolas zēnu. Viņi kā deļotāji devās uz Lietuvu, lai pārstāvētu skolu starptautiskā projektā. Mazā skolā visi iesaistās.

Māra ar zēnu kori strādā no 1996.gada, viņa vērtē, ka tad bērni bija muzikālāki. "Pērn rudenī tikai pēc trešā mēģinājuma atskanēja melodija, balss ir jātrenē. Un tās ir sekas, ka skolās dziedāšana, mūzika nav svarīga," bilst pieredzējuši diriģente.

Cēsu novada zēnu kora diriģentes atzīst, ka puikām salidojuma dziesmas patīk. "No oktobra līdz aprīlim bija jāiemācās 18 dziesmas. Svarīgi, ka dziesmas piemērotas dažādiem pasākumiem, kur vien varam, uzstājamies," teic I.Grinfelde un piebilst: "Zēl, ka novadā ir tikai trīs zēnu kori. Saprotu skolotājus, jo darbs nav viegls, un dažkārt dzirdēts, ka pakal puikām neskries. Ļoti liela loma ir vecāku iesaistei. Mums mēģinājumi ir astoņos no rīta. Nav vienkārši ir viegli. Taču, kad ir koncerts, ikvienam ir gandarījums. Ir svarīgi padziedāt ārpus skolas, bet tādu iespēju ir maz. Mums ir jauks repertuārs, varam sniegt skaistu koncertu," pārdomās dalās I.Grinfelde.

A. Deigele pastāsta, ka skola zēnu korim pirms salidojuma uzaicinājusi ekskursiju. "Puikas ļoti gaidīja salidojumu. Cik liels bija pārsteigums, ka estrāde ir pilna ar tādiem kā viņi. Pēc diviem gadiem Skolēnu dziesmu svētkos viņi jau zinās, kādi ir kora svētki, ceru, ka gribēs būt dalībnieki," teic Pastariņa sākumskolas kora diriģente un piebilst, ka bijis prieks redzēt lepnos zēnus pēc koncerta kopā ar vecākiem.

Ar smaidu I.Apalupa un

M.Vīksna atklāj, ka "Piebalgas puikām" viens no stimuliem tikt uz salidojumu bijusi apsolītā iespēja dziedāt kopā ar Renāru Kauperu. Māra salidojuma dziesmu grāmatīnā vāca virsdiriģentu autogrāfus un vēlējumus. Ne sev, bet dāvanai koristam Eduardam Dolmanim – Ciekurzīm vārdadienā. Puika pats kautrējās. Tā viņam būs atmiņa no salidojuma un skolotājas.

A.Bērziņa uzsver, ka ļoti svarīgi, lai jaunajā mācību gadā nebūtu pauzes, lai dziedāšana korī turpinātos. Salidojumā vairākkārt puikām tika atgādināts par hokeja līdzjutējiem, kuri dzied, ka jāmāc nodziedāt himna. Tā R. Kaupers teica: "Ir jādzied. Kas notiek, ja dzied visa Latvija, kas notiek hokeja laukumā, kā pēc spēles visi dzied! Enerģiju rodas, enerģiju saņemam, mīlestību dodam, mīlestību saņemam." Savukārt J.Ērenštreits kopkori uzrunāja: "Ja gadāties kuplu meitu pulciņā, tad veriet vaļā savu balsi un parādiet, ka esat dziedošie puika. Uz katru dziedošu puiku noraugās septiņas meitenes."

Tradīcijai jāturpinās

Vīru balsu trūkst ne tikai vīru koros. Par interešu izglītību un dziedāšanu runāts nu jau gadu desmitus. Dziesmu svētku virsdiriģents, Domu zēnu kora vadītājs Mārtiņš Klišāns atzīst, ka jau no 90.gadiem mūzikas mācīšana skolās ir pastumta malā. "Valstī tik daudz problēmu, ka diemžēl interešu izglītība neinteresē. Jau redzam, cik trausli ir vīru sastāvi koros. Pēctecībai jābūt no skolas kora līdz senioru korim," saka M.Klišāns.

Dziesmu svētku virsdiriģents J.Ērenštreits dalās pārdomās: "Kādreiz pietika ar maizi un nebijām radināti, ka varam daudz atļauties, vairāk laika atlika sirdsizglītībai. Tagad iespējas, kā piepildīt laiku un sirdi ir tik plašas un dzīves ritms saraustīts. Pasaule ir vaļā.

Koristi ir tāda īpaša suga, kam bērnībā dziedāšana patikusi, mūzika viņu sirdij ir nepieciešama. Vīru kori vienmēr bijuši īpaši. Ar tiem sākās Dziesmu svētki. Redzot pusotru tūkstoti dziedošu puiku, cerība par korim nākotnē gūst stiprumu." □

Lappusi sagatavojusi
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no
Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par saturu atbild projekta īstenotājs
izdevniecība SIA "Cēsu Druva".